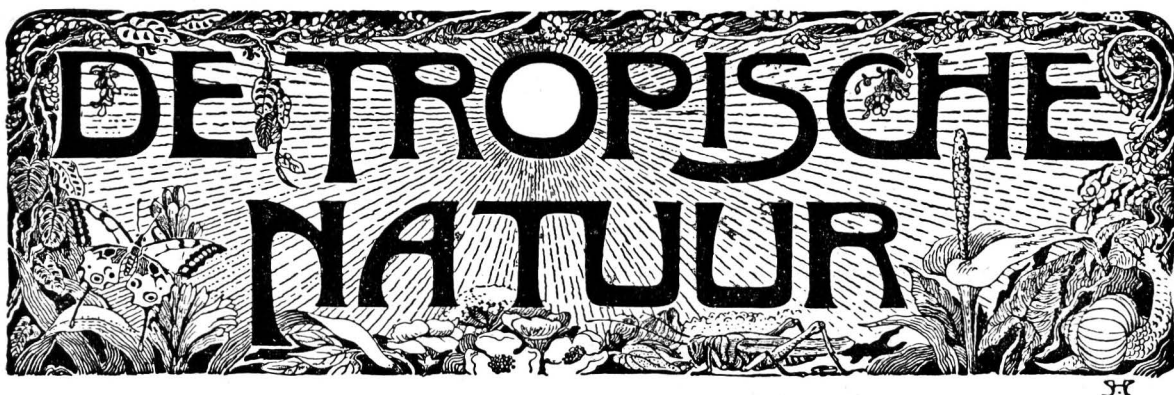

Redactie:

Dr. J. G. B. BEUMÉE, *Red.-Secretaris.*
Buitenzorg.
 S. LEEFMANS, *Buitenzorg.*
 Mej. Dr. A. G. VORSTMAN, *Buitenzorg.*

Levend en Dood Materiaal te zenden aan:

Dr. J. G. B. BEUMÉE, *Buitenzorg.*

Vaste Medewerkers:

Dr. H. C. DELSMAN.
 Dr. W. DOCTERS VAN LEEUWEN.
 EDW. JACOBSON.
 Dr. S. C. J. JOCHEMS.
 J. C. VAN DER MEER MOHR JR.
 Dr. C. VAN OVEREEM.
 Dr. D. F. VAN SLOOTEN.
 J. W. A. VAN WELSE.

Prijs voor niet-leden der N. I. N. H. V. per jaar f 8.50.

INLANDSCHE PLANTENNAMEN

I

Van wetenschappelijke zijde wordt vaak weinig aandacht geschonken aan Inlandsche plantennamen, omdat deze volgens haar gewoonlijk onbetrouwbaar zouden zijn en weinig zouden zeggen. Toch kan men er veel aan hebben. Voor de praktijk zijn zij vaak onmisbaar; men denke maar eens aan de inzameling van en den handel in boschproducten in de Buitengewesten, waarmede tientallen millioenen 's jaars gemoeid zijn, en die vrijwel geheel gebaseerd zijn op de Inlandsche namen der planten. Ook bij wetenschappelijk onderzoek kunnen deze namen echter van groot belang zijn, zooals mij herhaaldelijk bleek bij mijn werk ten behoeve van de botanisch-houttechnische boschexploratie in de Buitengewesten. Om bepaalde plantensoorten in het bosch op te sporen, zijn zij zelfs praktisch het eenige hulpmiddel, dat ons ten dienste staat.

Toen ik mij nu omstreeks 8 jaar geleden, voor het eerst geplaatst zag in de Palembangsche oerwouden, waarvan de flora mij grootendeels onbekend was, heb ik dan ook een dankbaar gebruik gemaakt van Inlandsche plantennamen. En bij mijn verder onderzoek kwam ik steeds meer tot de conclusie, dat de meening over het niets zeggende en de onbetrouwbaarheid van deze namen, in het algemeen gesproken, niet geheel juist is. Om dit echter te kunnen beoordeelen, moet men zich inwerken in de taal, levenswijze en denkbeelden van den Inlander.

De Inlandsche naam wijst vaak op een eigenschap van de plant. Door de beteekenis der namen na te gaan, krijgen wij dus niet alleen vaak een middel aan de hand, om de soorten in het bosch van elkaar te onderscheiden, wat van praktisch belang is, maar bovendien geeft het ons een idee van de groepeerings der planten door den Inlander, hetgeen op zichzelf reeds interessant is.

Zoo komt in Palembang veelvuldig een hoogst merkwaardige boomsoort voor, *Adina minutiflora* VAL. geheeten, waarvan een groot exemplaar afgebeeld is in fig. 1.

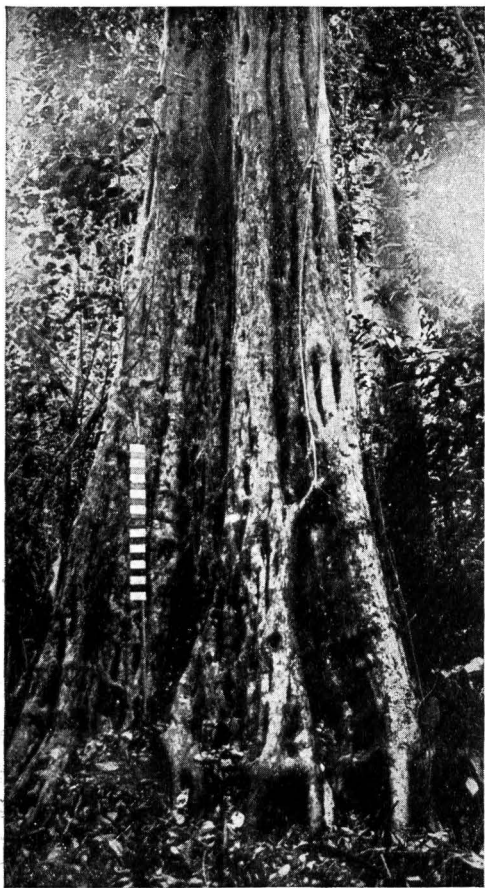

Fig. 1. Kajoe beroemboeng (*Adina minutiflora* VAL.), gekenmerkt door de tallooze holten in den stam. Lengte meetlat 1 M.

Coll. Boschproefst.

Foto F. H. Endert.

Op het eerste gezicht doet het beeld denken aan dat, veroorzaakt door het wortelstelsel van een boomwurgende *Ficus*. In werkelijkheid echter is het, vooral op ouderen leeftijd, een diep gegleufde en sterk gewrongen holle boom, waarvan de dunne wand als het ware doorzeefd is van tallooze gaten en spleten. Door de Inlanders wordt deze boom zeer typeerend kajoe beroemboeng of kajoe geroenggang genoemd, welke woorden respectievelijk „koker” en „hol” beteekenen. Denzelfden naam voor deze soort treft men ook aan in Djambi, Sumatra's Westkust en Zuid-Oost-Bornéo. In andere streken, o.a. op Bangka en in West- en Z. O.-Bornéo wordt deze boom kajoe lobang genoemd, wat precies hetzelfde wil zeggen.

De eigenaardige holten, die men bij de beroemboeng aantreft, worden veroorzaakt doordat de schors bij een bepaalde stamdikte (gewoonlijk 30 à 40 c.M.) op tallooze plaatsen geen hout meer vormt, zoodat deze plekken in groei achterblijven en tenslotte in verbinding komen met de holte in den stam. De holten zijn dan ook aan de buitenzijde bedekt door schors.

Een eveneens merkwaardige, maar minder opvallende boomsoort is *Ixonanthes icosandra* JACK, afgebeeld in fig. 2, bij de bevolking bekend onder de namen pempagar, pagar anak en kasi beranak, wat letterlijk beteekent, „een haag vormend”, „een haag van kinderen”, en „kinderliefde”. Al deze namen houden verband met het groote aantal loten, waardoor de boom steeds omringd is en die gedeeltelijk ontstaan uit den stamvoet, maar grootendeels uit de wortels dicht bij den moederboom. Equivalenten van deze namen vindt men op Java in de namen rioeng anak, ki-rioeng (rioeng = veel, opeengehoopt) en mranak voor *Castanea javanica* BL. en *C. acuminatissima* BL. (= *Quercus fagiformis* JUNGH.), welke boomsoorten in den regel ook dergelijken opslag hebben.

Verdere voorbeelden, waarin de naam wijst op de een of andere eigenschap van de plant, vindt men b.v. in de volgende plantennamen, alle in gebruik in Palembang.

Kajoe asap (asap=rook) is de naam voor een *Myristicacee* met grijze bladonderzijde.

Kajoe besi (besi=ijs) is in geheel Nederlandsch-Indië een verzamelnaam voor boomsoorten met hard hout.

Kajoe bawang (bawang=ui) geldt voor *Scorodocarpus borneënsis* BECC. en een *Dysoxylum*, welke gekenmerkt zijn door een sterke knoflooklucht.

Kajoe darah, darah darah, mendarahan, pedarah (darah=bloed) zijn namen voor vele *Myristicaceeën*, welke alle rood sap bezitten.

Kajoe katjang (katjang=aardnoot) is de naam voor *Strombosia javanica* BL., waarvan de bleekgele kleur der schors een opvallende gelijkenis heeft met die van schoone (versche) katjangschillen.

Kajoe arang (arang=houtskool) is een groepsnaam voor *Ebenaceeën*, welke gekenmerkt zijn door een zwarte schors, die bij aankappen hetzelfde knarsende geluid veroorzaakt als houtskool.

Doerian (doeri=doren, stekel) geldt voor *Durio*-soorten en *Coelostegia*, welke gestekelde vruchten bezitten.

Menggaris (garis=rechte lijn) is de naam van *Koompassia malaccensis* MAING., welke woudreus door zijn statigen, kaarsrechten stam steeds opvalt. Een andere soort van dit geslacht, die echter in Palembang niet voorkomt, is afgebeeld in fig. 3.

Kajoe gasing (gasing=tol) worden eenige *Quercus*-soorten genoemd, vanwege de gelijkenis der vruchten met een tol.

Merasam (asam=zuur) heet *Triomma malaccensis* (MIQ.) BACKER met zeer zuur riekende bast.

Kajoe kelat (kelat=wrang, samentrekkend) is een veel voorkomende naam voor *Eugenia*-soorten, die algemeen een zeer samentrekkende bast hebben.

Nenangka (nangka=*Artocarpus integra* MERR.) heet een *Artocarpus*-soort vanwege de gelijkenis der vruchten met die van de gewone nangka, al zijn zij aanmerkelijk veel kleiner.

Kajoe keroepoek of k. peropoek is in Palembang een algemeene naam voor *Lophopetalum*-soorten, vanwege het uiterlijk der sterk gevleugelde zaden die doen denken aan (nog niet gebakken) keroepoek.

Niet altijd slaat de naam op de kenmerkendste eigenschap van de plant. Dit blijkt b.v. uit den naam pelawan voor *Tristania*-soorten, waarvan men in fig. 4 een afbeelding ziet. Het opvallendste aan dezen boom is wel de buitengewoon gladde stam, waardoor het net lijkt of de boom geen schors heeft. De schors schilfert in groote overlansche platen af, waarvan men er gewoonlijk een groot aantal om den stamvoet vindt liggen. De naam pelawan (lawan=weerstand bieden), welke naam algemeen verbreid is over Sumatra en Bornéo, wijst echter niet op de typische afschilfering van de schors, maar op het zeer harde hout. De kenmerkende naam kajoe telandjang (telandjang=naakt) ontvingen wij slechts eens van Sumatra's Oostkust.

In alle boven aangehaalde voorbeelden zijn de Inlandsche namen „groepsnamen”. Binnen deze groepen worden gewoonlijk meerdere „soorten” onderscheiden, die worden aangeduid door achter den groepsnaam een „soorts”naam te plaatsen, zooals b.v. in doerian boeroeng.

Fig. 2. Pempagar (*Ixonanthes icosandra* JACK). De onregelmatig diep gegleufde stam is omgeven door opslag uit de wortels. Lengte meetlat 1 M.

Coll. Boschproefst.

Foto F. H. Endert.

Oppervlakkig beschouwd doet zoo'n naam dus denken aan een wetenschappelijke plantennaam, die ook uit minstens twee namen bestaat, nl. uit een geslachtsnaam gevolgd door een soortnaam. Deze oppervlakkige gelijkenis wordt veroorzaakt doordat, volgens den in de meeste Indonesische talen geldenden regel, het bepalende woord achter het hoofdwoord komt te staan, juist als bij de wetenschappelijke, Latijnsche benamingen der soorten. Zoo zegt b. v. de Maleier voor „een groote boom” „pohon besar” en niet „besar pohon”.

De Inlandsche groepsnamen zijn echter niet zonder meer te vergelijken met onze geslachtsnamen. Terwijl onze groepeerings der geslachten in hoofdzaak gebaseerd

is op meerdere bloem- en vruchtkenmerken, zijn de Inlandsche groepsnamen gewoonlijk op andere, soms slechts enkele kenmerken gebaseerd, welke nu eens verband houden met het uiterlijk van een of ander plantendeel, dan weer met de nuttige toepassingen. Vandaar, dat een groepsnaam nu eens onderdeelen van geslachten omvat, dan weer meerdere geslachten of onderdeelen, of ook groepen van verschillende geslachten. Slechts zelden zijn zij synoniem met geslachten. Zoo komen b.v. in Palembang¹⁾ verscheidene *Shorea*-soorten voor, die bij de bevolking bekend staan als meranti, kaloep, merkoejoeng, damar boeah, kedontangen melebekan. Met uitzondering van meranti, die meerdere soorten omvat, hebben de vijf andere namen elk betrekking op slechts één soort. Dat de Inlander ons geslacht hier in 6 groepen heeft gesplitst, is wellicht als volgt te verklaren.

De melebekan-vrucht levert een waardevol spijsvet (minjak tengkawang), terwijl de lang gevleugelde vruchten van de andere soorten, of te klein zijn of te veel hars bevatten en daarom voor vetbereiding praktisch niet in aanmerking komen. Van de overige soorten heeft damar boeah geel, kedontang nagenoeg wit hout, terwijl het hout van de overige soorten roodachtig is.

Fig. 3. Benggaris-boomen (*Koompassia parvifolia* PRAIN) in een bloekar langs de beneden Telén (Koetai), gespaard als bijenboomen, echter nog zonder nesten. Het linker exemplaar uitbottend, het rechter exemplaar in vol blad.

Collectie Ind. Comité.

Foto F. H. Endert.

Merkoejoeng onderscheidt zich van meranti en kaloep door de min of meer gladde, in dunne platen afschilferende schors, die bij de laatsten gegroefd is en niet afschilfert; terwijl tenslotte kaloep van de meranti's afwijkt door een zeer donkere schors en schuitvormig gevouwen bladeren, om welke laatste reden hij ook wel meranti keloengkoeng daoen wordt genoemd (keloengkoeng = hol, tegenover bol).

Een groote tegenstelling met bovengenoemd voorbeeld, waar binnen één geslacht door den Inlander meerdere groepen worden onderscheiden, is de groepsnaam medang.

¹⁾ Indien niet anders vermeld, hebben de nader te noemen Inlandsche namen betrekking op beneden-Palembang, waar ik eenige jaren heb gewerkt.

Onder dezen naam worden niet alleen de meeste soorten der aan geslachten zoo rijke familie der *Lauraceeën* samengevat, maar bovendien verscheidene soorten uit andere families, zooals *Magnoliaceeën* en *Theaceeën*, voorzoover zij een broze, brokkelige gewoonlijk aromatische schors bezitten, rijk aan steencellen en zeer fijne vezeltjes.

Met onze geslachten synoniem zijn o.a. de Inlandsche groepen kerandji (*Dialium*), boengoer (*Lagerstroemia*) en waroe (*Hibiscus*), die alle meerdere soorten omvatten en boelian (*Eusideroxylon*), kedawang (*Isoptera*) en menggeris (*Koompassia*), welke in Palembang elk slechts één soort tellen.

Betreffende de overeenkomst en het verschil tusschen Inlandschen „soorts” naam en wetenschappelijken soortsnaam geldt over het algemeen hetzelfde als voor den Inlandschen groepsnaam en den geslachtsnaam is gezegd. Vaak maakt de Inlander binnen de botanische soort nog onderscheid naar eigenschappen van den bast of van het hout; verschillen, veroorzaakt door uitwendige omstandigheden; terwijl hij aan den anderen kant soms geen verschil ziet tusschen twee botanisch verschillende soorten. Vaak echter komt zijn soortsonderscheiding goed overeen met de onze.

Zooals boven reeds gezegd, bestaat een Inlandsche naam gewoonlijk uit twee woorden, waarbij de eerste naam groepsnaam is. Onderscheidt de Inlander binnen de groep geen soorten, dan is de groepsnaam tevens soortsnaam, en kan deze dus bestaan uit één woord, zooals b.v. in kedawang. Aan den anderen kant kan de groepsnaam bestaan uit 2 woorden, b.v. door de voorvoeging „kajoe”, zooals in kajoe arang; of zooals in de naam medang pisang talang, waarbij de naam medang pisang een ondergroep voorstelt; terwijl ook de „soorts” naam kan bestaan uit twee of meer woorden, b.v. in den naam lagan dao en aloes, waarbij dao en aloes (letterlijk kleine bladeren) de soortsaanduiding vormt.

Groepsnamen onderscheiden zich in den regel van het woord, waaraan zij ontleend zijn, voorzoover dit woord althans nu nog in gebruik is, door voor- of achtervoegsels, of door verdubbeling, of door de toevoeging van het woord „kajoe”. In deze gevallen vormt het woord „kajoe” (bij klimplanten het woord „akar”) een vast onderdeel van den naam. Het woord „kajoe” heeft hier dus een geheel andere beteekenis als in den zin „kajoe meranti”, die wij te hooren krijgen op een vraag als „itoe kajoe apa?” (wat is dat voor een boomsoort?).

Het spreekt welhaast van zelf, dat groepsnamen, ook al is daarin een beteekenis opgesloten, niet alle soorten omvatten, welke die eigenschap gemeen hebben. Zoo hebben b.v. in de Palembangsche bosschen vele boomsoorten, behoorende tot verschillende families, steltwortels (in het Maleisch djangkang of djangkar). De naam kajoe djangkang

Fig. 4. Pelawan (*Tristania obovata* R. Br.). Opvallend door den zeer gladden grijsrooden stam. De schors schilfert af in lange reepen, waarvan men er gewoonlijk een groot aantal om den stamvoet aantreft.

Collectie Ind. Comité.

Foto F. H. Endert.

of sidjangkang wordt echter als groepsnaam slechts gebruikt voor eenige soorten, in het bijzonder een paar *Xylopia*-soorten, waarvan men er een vindt afgebeeld in fig. 5.

Bij het aanhalen van voorbeelden voor groepsnamen heb ik mij bepaald tot namen, waarvan de betekenis voor de hand lag. Van vele groepsnamen is de betekenis echter onbekend; of zij hebben nooit betekenis gehad, of de stamwoorden zijn in onbruik geraakt en later verloren gegaan, of de woorden zijn zoodanig vervormd, dat de stamwoorden zonder grondige studie van de taal niet zijn terug te vinden.

Van de „soorts”namen is de betekenis over het algemeen gemakkelijker na te speuren dan van de groepsnamen. De meest voorkomende „soorts”namen zijn n. l. standplaatsaanwijzingen, kleuren en namen van planten, dieren, voorwerpen of stoffen.

„Soorts”namen ontleend aan standplaatsbegrippen zijn o.a. rawang (langdurig overstroomd terrein), paja (veenmoeras), renah (tijdelijk overstroomd terrein), pematang (lage kopjes in moeras) en talang (nooit geïnundeerd terrein); verder la oet voor kust en goenoeng voor bergterrein. Zoo heet b.v. *Fagraea fragans* ROXB., die bij voorkeur groeit op laaggelegen terreinen, tembesoe rawang of t. renah, terwijl *Fagraea sororia* J. J. S., die uitsluitend hoge gronden bewoont, tembesoe talang wordt genoemd.

Aan termen voor kleuren is het Maleisch arm: het meest komen voor de termen poetih (wit), hitam (donker, zwart), koening (geel), abang (roodbruin) en merah (rood); zelden hidjau (groen). Als groepsnaam vindt men het zeer zeldzaam gebruikte woord oengoe (paars) o.a. terug in boengoer (*Lagerstroemia*), in het Javaansch woengoe geheeten, naar aanleiding van de fraaie en opvallende paarse bloemen. Kleuren als „soorts”naam hebben bovendien in den regel slechts vergelijkende waarde. Zoo beteekent hitam tegenover

Fig. 5. Kajoe djangkang (*Xylopia* spec.) in een moerasbosch in Palembang. Behalve door de hoge steltwortels is deze soort gekenmerkt door de talloze dunne boogvormige ademwortels. Lengte meetlat 1 M.

Coll. Boschproefst.

Foto F. H. Endert.

koening of poetih, donker in tegenstelling van licht gekleurd. Om de werkelijke kleuren aan te duiden maakt de Inlander dan ook gewoonlijk gebruik van namen van dieren, planten, stoffen en voorwerpen; zoo b.v. voor zwart van de namen beroewang (Maleische zwarte beer), koembang (zwarte houtbij) en siamang (zwarte slankaap). Men treft deze namen o.a. aan in medang beroewang voor een *Notaphoebe*, kajoe koembang voor een *Myristica* en kajoe siamang voor een paar *Diospyros*-soorten, alle met zwarte schors. In de beide laatste gevallen zijn de namen geen „soorts”-maar groepsnamen.

Lang (helang = kiekendief) in bajoer lang voor *Pterospermum acerifolium* WILLD. wijst op de kleurgelijkenis van de groote van onder bruinachtige bladeren met dezen vogel.

In medang seloewang voor een *Litsea* wijst de „soorts” naam op de smalle kleine blaadjes, dus een gelijkenis in vorm met de seloewang (een klein zoetwatervischje).

In de meeste gevallen echter beteekent een diernaam als soortnaam slechts zooveel als onecht, oneetbaar, in tegenstelling met de goede, eetbare en daarom vaak ook aangeplante soort, die dan aangeduid wordt met de „soorts” naam doesoen (= kam-poeng) of hadji (bedevaartganger, waaruit een vereering van den hadji blijkt), of zelfs zonder soortnaam. De meest voorkomende diernamen in deze beteekenis zijn: *kera* (grijze aap), *boeroeng* (vogel), *pergam* (bruin-roode duif), *toepai* (eekhoorn en op een eekhoorn gelijkende spitsmuis), *kidjang* (ree) en *badak* (neushoorn). Zoo heet een wilde *Sandoricum* met kleine vruchten *ketapi kira*, in tegenstelling met *ketapi* zonder meer voor *S. koetjape* MERR. (op Java koetjapi). Een *Myristica* heet *darah kira*, waarmede slechts wordt bedoeld, dat het roode sap, hetwelk bij inkapping uit de schors vloeit, geen echt bloed is. Doerian boeroeng (*Durio carinatus* MAST.) uit Sumatra's Oostkust heeft, in tegenstelling met de gewone doerian (*D. zibethinus* L.), ook wel d. doesoen geheeten, oneetbare vruchten. Kemang badak, een *Mangifera*, welke in vrucht veel gelijkt op de door de Inlanders zeer gezochte kemang hadji (*Mangifera caesia* BL.), heeft vrijwel oneetbare vruchten. Hetzelfde is het geval met de vruchten van paoeh kidjang (*Irvingia malayana* OLIV.), die veel gelijken op kleine paoeh (*Mangifera*)-vruchten.

Namen van planten als soortnaam wijzen gewoonlijk op een gelijkenis. Zoo kent men b.v. een balam tandjoeng of b. waringin (*Payena Leerii* KURZ) waarvan de bladeren doen denken aan die van de tandjoeng (*Mimusops Elengi* L.) of de waringin (*Ficus* met dicht geaderde bladeren). Verder een balam doerian met evenals de doerian, van onder bruinachtige bladeren; een balam teroeng met vruchten, welke op die van de kleine

Fig. 6. Meranti ngerawan (*Shorea* spec.). De donkere, diep overlangs gegroefde schors en de gestreept geaderde bladeren doen denken aan die van de ngerawan (*Hopea mengarawan* MIQ.).

Coll. Boschproefst.

Foto A. Thorenaar.

ronde, veel gekweekte teroeng (*Solanum*) gelijken; een meranti ngerawan (*Shorea spec.*) afgebeeld in fig. 6, vanwege de gelijkenis in schors en blad met die van de ngerawan (*Hopea mengerawan* MIQ.)

Een enkele maal komt een plantennaam ook voor om een kleur aan te geven. Zoo is b.v. koenjit (*Curcuma*) voor geel zelfs meer gebruikelijk dan koening.

Namen van voorwerpen en stoffen wijzen vaak op een gelijkenis, gewoonlijk echter hebben zij slechts vergelijkende waarde. Tandoeck (hoorn) wijst op de donkere kleur van het hout, zonder dat het bepaald hoornkleurig behoeft te zijn. Evenmin wil batoe (steen) zeggen „zoo zwaar als steen”, maar enkel „zwaar binnen de groep”. Zoo behooren b.v. medang batoe en medang tandoeck, beide *Lauraceeën*, tot de zwaarste en donkerst gekleurde medang-soorten, zij zijn echter niet bijzonder zwaar of donker.

Lilin (was), gading (ivoor), kapoer (kalk), en telor (ei), wijzen alle op een witte kleur; even zoo worden tembaga (roodkoper) en timah (lood) ook vaak gebruikt om kleuren aan te duiden. Gaboes (licht, zacht) vindt men terug in poelai gaboes (*Alstonia spathulata* BL.), waarvan de groote wortels kurkhout leveren.

Nasi (gekookte rijst), beras (gepelde rijst), gabah (ongepelde rijst) en padi (rijst in den halm) treft men aan als „soorts”naam voor het begrip „klein” binnen de groep, b.v. in bajoer nasi voor *Pterospermum javanicum* JUNGH., die veel kleinere bladeren heeft dan de andere vertegenwoordigers uit dit geslacht, hoewel de bladeren op zichzelf nog vrij groot zijn, in vergelijking met rijstkorrels zelfs buitengewoon groot

Als groepsnaam vindt men het woord „beras” terug in temberas voor *Memecylon*-soorten, vanwege de kleine vruchten, welke gewoonlijk in groot aantal dicht opeen zitten.

Tenslotte mogen hier nog twee veel voorkomende soortsnamen genoemd worden, nl. lanang of djantan (mannelijk) tegenover betina of perampoean (vrouwelijk), waarmede slechts wordt bedoeld „goed” tegenover „minder goed” of „echt” tegenover „onecht”, hetgeen er wel op wijst, dat de Maleier den man hooger en beter acht dan de vrouw.

F. H. ENDERT.

AANTEKENINGEN BETREFFENDE DE BIOLOGIE VAN CHELONIA MYDAS

Chelonia mydas — de „green turtle” der Engelschen, de „Suppenschildkröte” der Duitschers — is een echte tropen-kosmopoliet. Ze is, volgens de nieuwe BREHM, waargenomen langs de Afrikaansche kust van de Azoren tot Kaap de Goede Hoop en bij alle tot Afrika behorende eilanden, langs de Atlantisch-Amerikaansche kust vanaf 34° N.Br. tot aan den mond van de La Plata rivier, in de Westindische wateren, aan de westkust van Amerika van Peru tot Californië en bij de Galagapos-eilanden, in den Indischen Oceaan van Mozambique tot in de Roode Zee en langs de kust van Voor-Indië en Ceylon, in onze Indische wateren, de Philippijnen en langs de noordkust van Australië — een geweldig verspreidingsgebied derhalve. In Straat Malaka komt *Chelonia mydas* (mal. penjoe) eveneens voor en enkele eilanden in deze ondiepe zeestraat worden door haar opgezocht om er in het broedseizoen eieren te leggen. Een van die uitverkoren eilandjes is het idyllische Poeloe Berhala. Toen ik dan ook in Augustus van dit jaar met steun van het Indisch Comité voor Wetenschappelijk Onderzoek naar P. Berhala ging om er een onderzoek in te stellen naar de fauna en flora, stond op mijn programma van werkzaamheden